



EUROPOS INVESTICIJŲ BANKAS

Europos investicijų bankas (EIB) prisideda prie Europos Sąjungos tikslų įgyvendinimo, teikdamas ilgalaikį projektų finansavimą, garantijas ir konsultacijas. EIB remia tiek ES teritorijoje, tiek už jos ribų vykdomus projektus. Šio banko akcininkės yra ES valstybės narės. EIB yra didžiausias Europos investicijų fondo (EIF) akcininkas, o šios organizacijos kartu sudaro EIB grupę. Dalyvaudama Komisijos įgyvendinamo Investicijų plano Europai veikloje EIB grupė yra platesnio masto strategijos, kuria siekiama įveikti didelį investicijų deficitą, perimant iš investuotojų tam tikrą projektams būdingą riziką, dalis.

TEISINIS PAGRINDAS

- Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 308 ir 309 straipsniai. Kitos su EIB susijusios nuostatos yra įtvirtintos SESV 15, 126, 175, 209, 271, 287, 289 ir 343 straipsniuose;
- Prie Europos Sąjungos sutarties (ES sutarties) ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) pridėtas Protokolas (Nr. 5) dėl Europos investicijų banko statuto ir Protokolas (Nr. 28) dėl ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos.

TIKSLAI

Pagal SESV 309 straipsnį EIB uždavinys – prisidėti prie darnios ir stabilios vidaus rinkos plėtros, vadovaujantis Sąjungos interesais. EIB visuose ekonomikos sektoriuose suteikia daugiau galimybių finansuojant šiuos projektus:

- mažiau išsivysčiusių regionų plėtros projektus;
- projektus, skirtus įmonėms modernizuoti ar pertvarkyti arba naujoms veiklos rūšims plėtoti, kai šių projektų neįmanoma finansuoti priemonėmis, prieinamomis atskirose valstybėse narėse;
- projektus, kurie svarbūs kelioms valstybėms narėms.

EIB taip pat prisideda prie ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos skatinimo Sąjungoje (SESV 175 straipsnis ir Protokolas Nr. 28). Be to, jis remia priemonių už ES ribų, kuriomis prisidedama prie Sąjungos bendradarbiavimo vystymosi labai politikos, įgyvendinimą (SESV 209 straipsnis).

EIB savo veiklą orientuoja į šešias prioritetines sritis: klimato ir aplinkos apsaugos; plėtros; inovacijų ir įgūdžių; nedidelių įmonių; infrastruktūros ir sanglaudos.



IŠTEKLIAI IR PRIEMONĖS

A. Ištekliai

Savo tikslams įgyvendinti EIB daugiausiai naudojami nuosavais ištekliais ir tarptautinėmis kapitalo rinkomis (SESV 309 straipsnis).

1. Nuosavi ištekliai

Nuosavus išteklius teikia EIB narės, t. y. valstybės narės (SESV 308 straipsnis). Dalis, kuria kiekviena atskira valstybė narė dalyvauja banko kapitale, yra nustatyta EIB statuto 4 straipsnyje ir apskaičiuojama pagal valstybės narės ekonomikos apimtį. Jungtinei Karalystei išstojus iš ES EIB valdytojų taryba nusprendė, kad likusios valstybės narės proporcingai padidins savo pasirašytąjį kapitalą, kad bendras pasirašytojo kapitalo lygis (243,3 mlrd. EUR) išliktų toks pat. 2020 m. kovo mėn. pasirašytasis EIB kapitalas padidėjo papildomais 5,5 mlrd. eurų, dviem valstybėms narėms (Lenkijai ir Rumunijai) nusprendus padidinti savo pasirašytąjį kapitalą. Bendras pasirašytasis EIB kapitalas šiuo metu sudaro 248,8 mlrd. eurų.

2. Kapitalo rinkos

Didžiąją dalį EIB išteklių, naudojamų paskoloms išduoti, sudaro tarptautinėse kapitalo rinkose gaunamos lėšos, visų pirma leidžiant obligacijas. EIB yra vienas iš svarbiausių viršvalstybinio lygmens skolintojų pasaulyje. Siekiant gauti ekonomiškai efektyvų finansavimą svarbu turėti labai gerą kredito reitingą. Svarbiausios kredito reitingų agentūros, atsižvelgdamos į EIB paskolų portfelio kokybę, šiuo metu šiam bankui suteikia aukščiausią reitingą. EIB dažniausiai suteikia trečdalį kiekvienam projektui reikalingo finansavimo, tačiau remiamasis finansavimas gali siekti iki 50 proc.

B. Priemonės

EIB naudojami įvairiomis plataus spektro priemonėmis, iš jų svarbiausios yra paskolos ir garantijos. Siūloma ir keletas kitų, labiau novatoriškų priemonių, kurioms būdinga didesnė rizika. Bendradarbiaujant su kitomis ES institucijomis bus kuriamos ir kitos priemonės. Be to, EIB teikiamas finansavimas gali būti naudojamas kartu su finansavimu iš kitų ES šaltinių (įskaitant ES biudžetą), taikant vadinamąjį derinimo procesą. Greta projektų finansavimo veiklos EIB taip pat vykdo konsultavimo veiklą.

Skolinimo veikla daugiausiai vykdoma teikiant paskolas tiesiogiai ir per tarpininkus. Tiesioginėms paskoloms, kurios skirtos projektams finansuoti, yra taikomos tam tikros sąlygos, pvz., bendros sąnaudos investicijoms turi viršyti 25 mln. EUR, o paskola gali padengti ne daugiau kaip 50 proc. projekto sąnaudų. Per tarpininkus teikiamas paskolas sudaro skolinimas vietos bankams arba kitiems tarpininkams, kurie savo ruožtu remia galutinius gavėjus. Didžioji dalis skolinimo veiklos vyksta ES.

Be tradicinės skolinimo veiklos EIB taip pat naudoja derinimo priemones, t. y. derina savo paskolas su viešųjų įstaigų ar filantropinių organizacijų dotacijomis.



VALDYMAS IR STRUKTŪRA

A. Valdymas

Pagal SESV 308 straipsnį EIB yra juridinis asmuo. Bankui vadovauja ir jį valdo Valdytojų taryba, Direktorių valdyba ir Valdymo komitetas (Statuto 6 straipsnis). Banko veiklą tikrina Audito komitetas (Statuto 12 straipsnis).

1. Valdytojų taryba

a. Sudėtis

Valdytojų tarybą sudaro valstybių narių paskirti ministrai (Statuto 7 straipsnio 1 dalis).

b. Užduotys

Valdytojų taryba nustato bendrąsias banko kreditavimo politikos nuorodas ir užtikrina, kad jos būtų įgyvendintos (Statuto 7 straipsnio 2 dalis). Pagal Statuto 7 straipsnio 3 dalį Valdytojų taryba vykdo šias užduotis:

- sprendžia, ar didinti pasirašytąjį kapitalą;
- nustato principus, taikomus finansavimo operacijoms, kurių imamasi vykdant banko uždavinius;
- vykdo numatytus įgaliojimus, susijusius su Direktorių valdybos ir Valdymo komiteto narių paskyrimu ir atstatydinimu;
- priima sprendimus dėl finansavimo suteikimo visiškai arba iš dalies už ES ribų vykdytinoms investicijų operacijoms;
- tvirtina Direktorių valdybos metinę ataskaitą, metinį balansą bei pelno ir nuostolio ataskaitą, taip pat banko darbo tvarkos taisykles.

Valdytojų taryba skiria šešis Audito komiteto narius (Statuto 12 straipsnio 1 dalis), taip pat Direktorių valdybos narius (Statuto 9 straipsnio 2 dalis) ir Valdymo komiteto narius (Statuto 11 straipsnio 1 dalis).

2. Direktorių valdyba

a. Sudėtis

Direktorių valdybą sudaro 28 direktoriai ir 18 pakaitinių direktorių. Direktorius penkeriems metams skiria Valdytojų taryba. Po vieną direktorių pasiūlo kiekviena valstybė narė ir vieną pasiūlo Komisija (Statuto 9 straipsnio 2 dalis).

b. Užduotys (Statuto 9 straipsnis)

Direktorių valdyba priima sprendimus šiais klausimais:

- dėl finansavimo, ypač paskolų ir garantijų forma, suteikimo;
- dėl paskolų ėmimo;
- dėl teikiamų paskolų palūkanų normų ir komisinių bei kitų mokesčių nustatymo.



Direktorių valdyba užtikrina, kad bankui būtų tinkamai vadovaujama ir jis būtų valdomas vadovaujantis Sutarties ir Statuto nuostatomis bei Valdytojų tarybos nustatytais bendrosiomis nuorodomis.

3. Valdymo komitetas

a. Sudėtis

Valdymo komitetą sudaro pirmininkas ir aštuoni pirmininko pavaduotojai, kuriuos šešeriams metams skiria Valdytojų taryba Direktorių valdybos siūlymu. Jų kadencija gali būti atnaujinta (Statuto 11 straipsnio 1 dalis).

b. Užduotys

Valdymo komitetas, pavaldus pirmininkui ir prižiūrimas Direktorių valdybos, yra atsakingas už banko einamąją veiklą; jis rengia Direktorių valdybos sprendimus ir užtikrina jų įgyvendinimą (Statuto 11 straipsnio 3 dalis).

4. Audito komitetas (Statuto 12 straipsnis)

a. Sudėtis

Audito komitetą sudaro šeši Valdytojų tarybos paskirti nariai (Statuto 12 straipsnio 1 dalis).

b. Užduotys

Audito komitetas kasmet tikrina, ar buvo tinkamai vykdomos banko operacijos ir ar deramai tvarkomos finansinės apskaitos knygos. Šiuo tikslu jis tikrina, ar banko operacijos buvo vykdomos laikantis banko Statute ir Darbo tvarkos taisyklėse nustatytų formalumų ir procedūrų (Statuto 12 straipsnio 2 dalis). Audito komitetas nustato, ar finansinėse ataskaitose ir kitoje finansinėje informacijoje, išdėstytoje Direktorių valdybos parengtose metinėse finansinėse ataskaitose, yra pateikiamas tikras ir teisingas banko finansinės padėties vaizdas (Statuto 12 straipsnio 3 dalis).

B. Struktūra

EIB grupė buvo sukurta 2000 m. Ją sudaro EIB ir Europos investicijų fondas (EIF). Europos investicijų fondas (EIF) buvo įsteigtas 1994 m. kaip viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystė, kurioje dalyvauja trys pagrindinės akcininkų grupės: EIB, kaip didžiausias akcininkas, kuriam priklauso 62,2 proc. paketas, Komisija (30 proc.) ir keletas viešojo ir privačiojo sektorių finansų įstaigų (7,8 proc.). EIF teikia įvairios formos rizikos kapitalo priemones, pvz., labai rizikingą kapitalą. EIF skolinimo veikla visų pirma susijusi su mažosiomis ir vidutinėmis įmonėmis (MVĮ); šis fondas naudoja įvairias novatoriškas priemones, kuriomis siekiama pagerinti MVĮ galimybes gauti finansavimą.

INVESTICIJŲ PLANAS EUROPAI

Nuo pasaulinės ekonomikos ir finansų krizės pradžios ES patiria sunkumų dėl žemo investicijų lygio. Komisijos komunikate „Investicijų planas Europai“ ([COM\(2014\) 0903](#)) pateikiamos gairės, kaip atgaivinti investicijas ES, kurti darbo vietas ir skatinti ilgalaikį augimą ir konkurencingumą. Šios naujos iniciatyvos teisinė sistema buvo pateikta pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos strateginių investicijų fondo (ESIF) ([COM\(2015\) 0010](#)). Reglamentas buvo priimtas 2015 m.



birželio 25 d. ESIF turėtų pritraukti privačias investicijas sutelkiant viešąsias lėšas ir sukuriant investicijoms palankią aplinką. Pradinė 16 mlrd. EUR apimties ES garantija Europos investicijų bankui ir paties EIB 5 mlrd. EUR įsipareigojimas buvo panaudoti siekiant sutelkti privačių lėšų; 2018 m. viduryje ESIF viršijo savo tikslą pritraukti papildomus 315 mlrd. EUR papildomam investicijų finansavimui ES. Planu buvo siekiama ne pakeisti jau vykdomas ES ir EIB programas, bet jas papildyti.

ESIF reglamentu taip pat įsteigtas Europos investavimo konsultacijų centras (EIKC), kurio tikslas – teikti konsultacinę ir techninę paramą nustatant, rengiant ir plėtojant investicinius projektus. EIKC yra EIB ir Komisijos partnerystės subjektas ir abi institucijos skiria jam lėšų. Jis įsteigtas EIB, kuris atsakingas už EIKC valdymą.

2017 m. gruodžio mėn. buvo priimtas ir 2018 m. sausio 1 d. įsigaliojo ESIF 2.0 reglamentas. Juo iki 2020 m. pabaigos pratęsimas ESIF veiklos laikotarpis ir atliekama daugiau ESIF ir EIKC patobulinimų. Vienas pagrindinių aspektų – padidinti ES garantiją iki 26 mlrd. EUR, o EIB įsipareigojimus – iki 7,5 mlrd. EUR, siekiant sutelkti 500 mlrd. EUR papildomų lėšų investicijoms.

ES KLIMATO BANKAS

2019 m. birželio mėn. Europos Vadovų Taryba paragino EIB „intensyvuoti savo veiklą remiant klimato politikos veiksmus“. 2019 m. lapkričio mėn. EIB pateikė savo atsaką naujos klimato strategijos ir naujos skolinimo energetikos sektoriuje politikos pavidalu.

EIB įsipareigojo suderinti visą finansavimo veiklą su Paryžiaus susitarimo tikslais. Visų pirma EIB ne vėliau kaip 2025 m. iki 50 proc. padidins investicijų dalį pagal savo „klimato politikos ir aplinkos tvarumo“ prioritetą. 2021 m. pabaigoje EIB nutrauks iškastinio kuro projektų finansavimą.

Naujoji EIB skolinimo energetikos srityje politika, kuria remdamasis jis vykdys veiklą energetikos sektoriuje, grindžiama penkiais principais:

- pirmenybe energijos vartojimo efektyvumui, siekiant paremti naują ES tikslą pagal ES energijos vartojimo efektyvumo direktyvą;
- galimybe mažinti energijos priklausomybę nuo iškastinio kuro didinant paramą mažaanglėms arba nulinio išskyrimo technologijoms, siekiant, kad iki 2030 m. atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis visoje ES sudarytų 32 proc.;
- didinamu finansavimu decentralizuotai energijos gamybai, inovatyviam energijos kaupimui ir e. judumui;
- užtikrinant investicijas į tinklą, kurios yra būtinos naujiems, nepastoviems energijos šaltiniams, pvz., vėjo ir saulės energijai, taip pat stiprinant tarpvalstybines jungtis; ir
- didinant investicijų, kuriomis remiama energetikos pertvara už ES ribų, poveikį.

REAKCIJA Į COVID-19 KRIZĘ

2020 m., reaguodamas į ekonominius COVID-19 krizės padarinius, EIB įsteigė 25 mlrd. EUR garantinį fondą, kad EIB grupė galėtų padidinti savo paramą įmonėms visose ES valstybėse narėse, sutelkdama papildomą iki 200 mlrd. EUR sumą.



Tai yra neatidėliotina iki 40 mlrd. EUR paramos paketą papildančios lėšos, kurias sudaro:

- specialios garantijų schemos bankams, grindžiamos esamomis programomis, kurios gali būti įgyvendinamos nedelsiant, sutelkiant iki 20 mlrd. EUR finansavimą;
- specialios likvidumo linijos bankams, siekiant užtikrinti papildomą 10 mlrd. EUR paramą teikiant apyvartinį kapitalą MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonėms; ir
- specialios turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programos, kad bankai galėtų perkelti MVĮ paskolų portfelių riziką, sutelkdami papildomą 10 mlrd. EUR paramą.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Pagal SESV 308 straipsnį keičiant EIB statutą konsultuojamasi su Parlamentu.

Kasmet Parlamento komitetas peržiūri EIB veiklą ir parengia pranešimą plenarinei sesijai, kurioje dalyvauti kviečiamas EIB pirmininkas.

Pagal šiuo metu galiojantį reglamentą Parlamentas pritaria ESIF vykdomojo direktoriaus ir jo pavaduotojo skyrimui. Su garantijų fondu susijusius metinius asignavimus iš ES biudžeto vykdant metinę biudžeto procedūrą nustato Parlamentas ir Taryba. EIB ir Komisija turi laikytis įvairių atskaitomybės Parlamentui reikalavimų, pvz., teikti metines ataskaitas, dalyvauti *ad hoc* klausymuose ir paprašius pateikti informaciją.

Parlamentas, kaip viena iš teisėkūros institucijų, dalyvavo derybose dėl pasiūlymo dėl ESIF 2.0.

Dražen Rakić
04/2020

